

[Boekbeoordelingen, 1908]

Theo Thijssen

bron

Theo Thijssen, [boekbeoordelingen]. In: *De Nieuwe School* jrg. 4 (1908), p. 20-26, 40-43, 73-83 en 149-155

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/thij006rece04_01/colofon.htm

© 2004 dbnl

Eduard Kerner, door M.C. van Doorn. Met Teekeningen van J.B. Middeligh-Bokhorst. Haarlem - Vincent Loosjes - 1907. Geb. f1.90

In het eerste hoofdstuk plaagt EDUARD KERNER de meid, de oue trouwe meid, door haar even in de provisiekast te sluiten; de vader komt thuis, en aan tafel, als ze zoo met hun tweeën zitten te eten (moeder is verleden jaar gestorven) bekent EDUARD de plagerij. Uit zichzelf gaat-ie dan de meid een hand geven. Hm, zeg je, wat kunstmatig-braaf, dat laatste.

In het tweede hoofdstuk helpt de vader den jongen aan een som

- en vertelt, dat ie voor vier maanden op reis moet naar Indië. Lam vooruitzicht voor EDUARD. Hij doet beloften van goed oppassen. Hm, zeg je weer, ik krijg dit boek al in de gaten.

Maar in het derde hoofdstuk komt een meneer op bezoek - en EDUARD is kwaad, want nou is-ie den laatsten middag niet met vader alleen. Hij gaat spelen - en verrast glimlach je bij dit zinnetje.

‘Eduard had intusschen ergens op straat een steentje ontdekt en was daar nu zoo vlug als hij op zijn stelten vooruit kon komen naar toe gegaan om in zijn eentje wat te voetballen.’

Juist - en als EDUARD weer in huis komt, is-ie vervelend en koppig tegen z'n vader. Wel, het boek is toch *echter* dan je dacht...

In het vierde hoofdstuk wordt je precies de regeling uitgelegd hoe het met EDU z'n goed gaat - en hoe het huis verlaten wordt: de vader gaat op reis. EDUARD gaat naar school, en dan uit school naar een tante, waar-ie de vier maanden logeeren zal. En je kijkt blijverwonderd, hoe iemand er in slaagt, je al die uiterlijkheden zoo te vertellen dat je met EDUARD gaat meevoelen.

In de volgende hoofdstukken wordt E's leven in het drukke gezin van Tante beschreven. *Echt*, allemaal *echt*.

‘Edu,’ begon Tante LINA, ‘vertel eens, zit je in een prettige klas?’

‘Jawel, Tante.’

‘En heb je aardige vrienden?’

‘THEO DE BEER is een leuke jongen, en MEERTENS ook wel, die zit achter me.’

‘Is dat die jongen met die kalfsoogen?’ vroeg PIET.

‘MEERTENS heeft geen kalfsoogen!’ begon EDUARD verontwaardigd, maar Tante LINA viel hem in de rede: ‘Och, hij plaagt maar wat, hij kent die jongen niet eens!’ En verder vragend:

E's neven gaan op de H.B.S., en vertellen veel moppen, met bijnamen van leeraars enz. De jongens gaan schaatsenrijden, op de ijsbaan, spelen Indiaantje enz. Piet plaagt EDUARD nogal. EDUARD kan 't erg best vinden met z'n kleine nichtje Bep. Ik kan 't niet laten, een tooneeltje met die Bep, 'es heelemaal af te schrijven; de lezer kan dan meteen zien, hoe bekwaam heel het leventje in dit drukke huishouden geteekend is. EDUARD speelt dikwijls met de kleine Bep - maar nu heeft -ie 't land, en grauwt haar af. De kleinen moeten naar bed.

‘BEPPIE gaat nog niet mee,’ vertelde 't kleine meisje, ‘BEPPIE gaat eerst spelletjes doen met EE.’

PIET begon te lachen; EDUARD zag het toen hij zijn stoel opnam om die tegen den muur te zetten. Zijn humeur werd er niet beter op, want PIET had hem al eenige malen met die kinderachtige spelletjes geplaagd en 't klonk dan ook onvriendelijker dan hij zelf wel bedoelde toen hij kortaf zei: ‘Op mij hoef je niet te rekenen, ik doe vanavond niet mee.’

‘En daarnet zei je dat je 't nog niet wist?’

‘Toen wist ik 't ook nog niet, maar nu weet ik 't wel.’

De tranen kwamen bij Bep voor den dag. ‘Maar ik wou spelletjes doen!’ hilde ze.

‘Kind, zeur niet zoo, ik heb geen tijd.’ En Tante LINA voegde er bij: ‘Maar Bep, wat is dat nu, je begrijpt toch wel dat EDU niet altijd zin heeft om spelletjes met jou te doen! Kom, droog gauw je tranen af.’

‘Ik heb geen zakdoek,’ snikte BEP, ‘en ik vind EE een nare jongen.’

‘Dank je voor 't compliment!’ zei EDUARD, maar Tante LINA wenkte hem dat hij nu maar liever verdwijnen moest.

EDUARD ging naar de leerkamer, gooide met een ontevreden gezicht zijn boeken en schriften op tafel, schoof met een ruk een stoel aan en begon te rekenen. En hij keek zelfs niet op toen HUGO en PIET even later ook binnen kwamen en aan 't werk gingen.

Van uit de huiskamer drong nog het huilen en dwingen van BEPPIE tot EDUARD door; dan weer hoorde hij tante LINA'S stem; en terwijl hij haastig voortschreef aan zijn sommen, verstond hij opeens toen de huiskamerdeur opening: ‘BEPPIE is stout!’ Daarna hoorde hij de juffrouw, die met LINEKE en de kleine jongens naar boven was gegaan, weer beneden komen; hij hoorde haar praten in de kamer en met BEP de trap weer oploopen; 't kleine meisje snikte nog steeds, en ‘EE was ook niets lief!’ meende hij nog te verstaan. - Toen werd het stil in de gang. En EDUARD schreef weer verder, telkens gapend, met een akelig stijf gevoel in zijn armen en ijskoude voeten.

LINEKE vertrok naar het partijtje, en EDUARD hoorde de stem van den oppasser, die haar zou brengen. - Met een slag viel de huisdeur achter hen dicht.

Heel stil was 't in de leerkamer, en half soezend luisterde EDUARD naar 't suizen van 't gas en 't krassen van HUGO'S pen, en even keek hij naar PIET, die vanavond bij uitzondering ook zoo heel rustig doorwerkte. En weer ging hij aan 't rekenen, totdat eindelijk om kwart over acht de twee oude sommen overgeschreven en vier van de nieuwe af waren. - Eén zou wel fout zijn, en de vijfde kende hij niet, maar er was geen tijd meer om langer te probeeren. - Waar was dat vervelende Fransche boek nu? EDUARD zocht op tafel en in zijn tasch, maar 't was niet te vinden, en toen bedacht hij dat 't boven was blijven liggen. - In een vlijtige bui had hij 's ochtends onder 't aankleeden

woordjes willen leeren, maar 't was bij 't goede voornemen gebleven en hij had van morgen 't heele boek vergeten.

En EDUARD liep naar boven om 't te halen. - 't Zou zeker wel ergens op zijn kamertje liggen, op tafel of zoo. Maar hij vond het niet dadelijk, en toen hij licht wilde maken schenen de lucifers ook al verdwenen te zijn. Waar waren die lamme dingen nu toch? 't Maakte hem woedend, dat gezoek voor niets in 't donker, en eindelijk liep hij 't portaal weer over naar de meisjeskamer, om daar 't brandende nachtlichtje te halen.

Bij de deur bleef hij opeens staan. Wat was dat voor een geluid? Hij luisterde even. - Was dat BEP die daar huilde?

Op zijn teenen liep hij naar binnen, zijn oogen op BEPPIE'S ledikantje gevestigd. Bij 't flauwe schijnsel van 't nachtlichtje was van zijn kleine nichtje niet anders te ontdekken dan een verwarde blonde krullebol. Maar toen hij voor 't bed stond, waar de dekens half uithingen, hoorde hij heel duidelijk dat ze huilde.

'BEPPIE, slaap je niet?' vroeg EDUARD, fluisterend om de kleine jongens in de kamer er naast niet wakker te maken.

Een hevig gesnik volgde.

'BEP, lieve kleine BEP, wat is er toch?' en EDUARD boog zich over zijn nichtje heen.

BEP draaide zich half om, en even keken de groote blauwe oogen hem aan.

'Ik heb 't zoo vreeselijk warm,' snikte een schor stemmetje, 'en mijn dekens zijn aldoor weg.

'Wil ik ze dan weer goed leggen?'

'Dat geeft toch niets, ze zijn telkens wéér weg!'

EDUARD begreep niet wat hij met haar beginnen moest. - Arme kleine BEP! Had hij maar met haar gespeeld, of was hij tenminste maar niet zoo onvriendelijk geweest! En wat moest hij nu toch doen? Hij kon nu toch maar zoo niet weer naar beneden gaan! En heel zacht vroeg hij: 'Wil ik je dan even uit bed nemen, BEP en alles weer over instoppen?'

'Ja,' huilde BEP, en voorzichtig sloeg EDUARD een deken om haar heen. Ze was eigenlijk te zwaar voor hem, maar met veel moeite tilde hij haar toch op den stoel naast 't bed.

'Ik wou wat drinken!'

EDUARD ging naar de waschtafel en schonk een glas half vol water, telkens schrikkend als hij tegen iets aanstootte. En toen BEP gedronken had begon hij aan 't bed; eerst gooide hij de dekens er af; hij legde het laken recht en stopte het aan de kanten zoo stevig mogelijk in, en daarna zwoegde hij met de deken, tot zijn vingers er pijn van deden. Maar eindelijk was 't toch klaar. En voor dat hij BEP weer in bed tilde ging hijzelf nog even op den stoel zitten, en zijn kleine nichtje voorzichtig op zijn knieën nemende vroeg hij zacht dicht

bij BEPIE'S oor. - 'Vind je me nu nog zoo'n nare jongen, BEP?' en even streek hij met zijn wang over het zachte haar.

'Nee, maar vanmiddag was je niets lief!'

'Dat weet ik wel, het spijt me erg.' En stil bleef hij met haar zitten tot ze heelemaal bedaard was, toen hielp hij haar weer in bed kruipen en dekte haar toe.

'Nacht BEP!'

'Nacht EETJE!' klonk 't heel slaperig; 'ik houd nu weer heel veel van je!' EDUARD draaide zich om, zijn oogen vol tranen, en met de lucifers in zijn hand liep hij op zijn teenen 't portaal weer over: 't nachtlichtje wilde hij nu liever maar niet meenemen.

In zijn kamertje stak hij de kaars aan; 't Fransche boek lag op zijn bed en zijn lucifers waren op de waschtafel verzeild geraakt. - En voor hij de kaars weer uitblies maakte hij zijn koffer nog even open,

en nam uit de chocoladoos van Vader een flik, die hij bij BEP bracht en met een zacht ‘mond open!’ in BEPPIE'S mond duwde.

‘Lekker!’ fluisterde BEP half slapend, ‘hoe kom je daaraan?’

‘Van Vader gekregen voor dat Vader wegging,’ legde EDUARD uit, ‘ga nu maar gauw slapen!’

Toen holde hij de trap weer af. 't Was over half negen toen hij weer op zijn stoel in de leerkamer zat en op de klok keek.

‘Wat heb je toch uitgevoerd?’ vroeg HUGO, ‘ik dacht dat je al naar bed was!’

‘Ik had jullie toch nog niet goeienacht gezegd!’

‘Nee, maar je bleef zoo lang weg.’

‘Kon m'n Fransche boek niet vinden, en m'n lucifers waren weg, en...’

‘Och,’ viel PIET hem in de rede, ‘hij heeft natuurlijk vast een dutje gedaan! Heb je niet gezien dat hij de heele avond al heeft zitten gapen? En kijk z'n oogen eens raar staan!’

Al maar door gaat zoo de beschrijving van het drukke gezin - en van E's verlangen naar z'n vader. Erg vlijtig werken, daar kan-ie niet toe komen, ook al door de omgeving. Hij krijgt door een onvoorzichtigheid een ongeluk, valt van z'n fiets - en moet met een gebroken arm in bed liggen. Dan begint-ie al heel erg naar z'n vader te verlangen...

En als de vader terug is - dan blijkt het dat E. een slecht rapport van school heeft. Nou zal het boek toch nog braaf worden, denk je. Maar 't blijft echt. Bijvoorbeeld:

E. besluit, maar er 'es uit fietsen te gaan.

‘Vader, wilt u m'n fiets even oppompen?’ riep EDUARD.

‘Waarvoor?’ vroeg Vader, zijn sigaar uit zijn mond nemend.

‘Nou ik wilde wat gaan fietsen,’ zei EDUARD, ‘en m'n banden zijn zoo slap!’

Vader keek hem even zwijgend aan. ‘Wat dacht je nu eigenlijk?’ vroeg hij toen, ‘dacht je dat ik nu met je naar beneden zou gaan om je fiets op te pompen en dat ik dan zou zeggen: “Dag PEPI, veel plezier.”?’

‘Waarom niet, Vader?’

‘Omdat er geen kwestie van is dat je fietsen gaat zoo lang je arm in dat verband hangt,’ en Vader schreef weer verder.

‘Maar ik kan best met één hand fietsen!’ mopperde EDUARD, maar hij kreeg geen antwoord, en stil pruttelde hij verder: ‘Bij tante LINA mocht je altijd doen wat je wou.’

‘Maar bij mij niet.’

Met een boos gezicht bleef EDUARD op de punt van de schrijftafel

zitten, maar Vader werkte rustig door en EDUARD keek er naar hoe vlug de zwarte lettertjes op 't witte papier kwamen.

Wat moest hij nu gaan doen? Nu mocht hij niet fietsen ook, en dan dat akelige rapport; hoe moest dat nu gaan met 't toelatingsexamen? Als 't zoo doorging mocht hij 't zeker niet eens doen en toch bleef 't vast zoo gaan als Vader er zich niet mee bemoeide.'

Dan volgt een ernstig gesprek, en EDUARD zal weer probeeren te werken. Z'n vader helpt hem wat. Maar net, als je dan je prepareert om te gaan lezen hoe ontzettend-braaf EDUARD nu zal worden - dan wordt E. afgehaald door 'n vriendje, en

'Ja, ik kom,' antwoordde EDUARD, 't mag immers Vader?'

Zijn vader knikte.

En EDUARD liep de kamer uit en holde de gang door met een daverend:

'Hallo!'

Met een dreunenden slag viel de voordeur dicht.

En het boek is uit. Lees nu nog eens dat lange citaat... Deze schrijfster *kan schrijven*. Het is me een vreugd dit te kunnen vaststellen. En het is maar niet zoo'n beetje 'n handigheid van haar, maar het is *echtheid*. Als het een ordinaire handigheid geweest was, dan zou zij alles veel 'mooier' en 'edeler' hebben gemaakt; veel groffer, om zekerder het kind te pakken. Maar alle trucjes heeft ze versmaad, en eerlijk en nauwgezet geschreven, in haar vertrouwend geloof aan de macht van het goede woord. Zúlke menschen moeten we hebben in de kinderlectuur. Véél zullen ze niet schrijven; maar wel goed.

Ik beveel EDUARD KERNER van harte aan. Het is mooi geïllustreerd óók. Zie maar 't plaatje van EDUARD en BEP.

Amsterdam.

TH. J. THIJSSSEN.

De Wereld-Bibliotheek. Gebr. Grimm. Sprookjes, Tweede verzameling. Vertaald door Mevr. M. van Eeden van Vloten.

De sprookjes, die BOL laatst besprak, waren een afzonderlijke (royale) uitgave van een deel der eerste verzameling door Mevr. VAN EEDEN.¹⁾

Men zal me dus wel gelooven, als ik beweer, dat het Hollandsch van de 'Eerste Verzameling' *treurig* is. En als soms iemand, bijv. de Leider der Wereld-Bibliotheek, wat méér staaltjes vraagt, dan kan-ie die krijgen.

1) 22 Dec. ontving BOL een brief van de schrijfster: waarvan we niet weten, of *opneming* de bedoeling was. Misschen wil Mevr. VAN EEDEN over *deze* recensie ook nog wat zeggen; dat kan dan alles in no. 3 komen.

Deze ‘Tweede Verzameling’ is *iets* minder schandelijk vertaald; maar toch nog *te* schandelijk. En de inhoud is dikwijls ook bedenkelijk; ik zou ieder ouder raden, de boekjes niet *in handen te geven* aan kinderen, maar eerst zelf de sprookjes te lezen, om dan zelf uit te maken, wat men er van vertellen wil. *De boekjes in een kinderbibliotheek te doen is een idiotenstreek.*

Er komt bijv. een koning in voor, die 't in zijn hoofd haalt, met z'n dochter te trouwen, en *natuurlijk* vlucht dan die dochter. Kinderlectuur? En dan het sprookje van ‘de twee broeders.’

Twee broers lijken sprekend op elkaar. De een is met een prinses getrouwd. Gaat jagen, wordt in een bosch betooverd, komt niet terug. Z'n broer komt in de stad, wordt voor den vermiste gehouden, en gaat nu ook met de prinses naar bed. Maar legt een tweesnijdend zwaard tusschen zich en z'n schoonzuster. Hij gaat óók jagen; weet z'n broer te verlossen; als deze dan alles hoort, wordt-ie woedend; hakt kop af; krijgt berouw; zet kop op. Ze komen in de stad terug. De onttooverde gaat weer bij z'n vrouw slapen.

‘s Avonds toen de jonge koning naar bed ging, zeide zijn vrouw: “waarom heb je de vorige nachten altijd een tweesnijdend zwaard in het bed gelegd! Ik heb gedacht, dat je mij wilde doodsteken.” Nu begreep hij, hoe trouw zijn broeder hem geweest was.’

Zie, er zijn nog altijd ouders, die 't beroerd zouden vinden, als hun kinderen zoo iets lezen en begrepen, al *is* er iets moois in 't verhaal.

Nu mag de lezer nog even genieten van het Hollandsch, dat Mevr. v. EEDEN geleverd heeft:

bladz. 11	dal zij zich met groote sprongen <i>wegmaakte</i> .
bladz. 12	ten laatste <i>dacht hij</i> , dat hij naar zijn vader terug wilde gaan.
bladz. 14	<i>ongeten</i> en <i>ongedronken</i> moest men weer naar huis.
bladz. 25	haar eerste zorg was naar de schuur.
bladz. 34	<i>beval zich aan de hoede</i> van den lieven God.
bladz. 39	je bent mijn <i>bruid</i> (voor meisje).
bladz. 59	en nam den weg tusschen de beenen.
bladz. 60	toen de eene meid <i>in den hof</i> aan het <i>maaien</i> was.
bladz. 61	hij maakte zich lucht en sprong er uit.
bladz. 68	dat zij den kleinen jongen kwaad wilde.
bladz. 69	toen <i>voelde</i> zij, of zij hem moest dooden.
bladz. 75	sloeg hij de vleugels uit <i>elkaar</i> .
bladz. 79	je zult <i>het</i> genadebrood eten zoolang als je leeft.

bladz. 80	die paste hem op (loerde op hem: aufpassen.)
bladz. 90	de tooverspreuk <i>vervulde zich</i> .
bladz. 111	dat er in zijn bedje een klein <i>verdiepinkje</i> was (kuiltje).
bladz. 112	en zij dacht en dacht op nieuw, hoe zij haar leven zou nemen.
bladz. 121	hoe <i>stel je het al</i> in je eenzaamheid?
bladz. 125	hij <i>stelde zich als koning</i> over het geheele rijk.
bladz. 127	wal schreit ge zoozeer?
bladz. 129	wel, vrouw koningin.
bladz. 130	zoodat zij <i>afgunstig</i> was, en tegen haar moeder zei:
bladz. 137	de vos liep over stok en steen, dat de haren floten in den wind.
bladz. 139	zadel <i>hem</i> (<i>het paard</i> nl.)
bladz. 161	zij vonden dien (weg) niet en <i>verwarden zich</i> meer en meer.
bladz. 171	toen kwam een groote hommelmel, en heeft zich den haas op de neus gezet.
bladz. 179	de drakentongen zijn het <i>waarteeken</i> van den overwinnaar.
bladz. 190	de molenaarsvrouw bekwam de doodsangst.
bladz. 197	hij <i>vatte hen aan</i> , en leidde hen naar een rijkbezette tafel.
bladz. 211	dat haar schoonheid te voorschijn kwam, <i>niet anders</i> dan de <i>helle</i> zon uit de zwarte wolken verschijnt.
bladz. 220	zij leed zóózeer onder zijn ontrouw, dat zij bijna verging.
bladz. 221	de dienaar ging heen en <i>ontdekte</i> toen den aanslag (verklapte)
bladz. 221	een dienaar, die <i>goed stond</i> met de jagers.
bladz. 228	en doorzocht <i>berg en dal</i> of hij zulk een bloem kon vinden.
bladz. 234	met mij wordt zoo niet omgegaan.

De pagina's heb ik er bij gezet, om te laten zien, dat de fouten het *heele* boek door zitten. En ik kon alleen citeeren dingetjes die in ééns opvallen; *en niet de ontelbare gedeelten, waar men de woorden pas in hun verband als onzin voelt.*

Maar mij dunkt, men zal mij toegeven, dat het boek slecht is van taal.

Toen ik indertijd de boekjes van GERHARD besprak, heb ik den heer *Simons* gevraagd, of-ie zelf wel die boekjes gelezen had. 'k Heb toen geen antwoord gekregen; nu zal ik dus niet weer zoo iets vragen.

Maar wel moet ik nu toch de aandacht vestigen op het beslist inferieure van de 'boeken voor jongeren' uit de Wereld-Bibliotheek:

Aladdin en de wonderlamp slecht Hollandsch.

Ali Baba en de veertig roovers idem.

Grimm's sprookjes 2 bundels idem.

De Waterkindertjes geen kinderlectuur en bedenkelijk Hollandsch hier en daar.
Er was eens een man geen kinderlectuur.

Laat nu de leider van de W.B. eens durven verklaren, dat de afdeeling boeken voor jongeren gelukt is!

Van Mevr. N. VAN HICHTUM is het mij zeer tegengevallen dat zij zich er toe geleend heeft, in het Correspondentieblad van de W.B. de uitgave van GRIMM'S sprookjes aan te bevelen, zonder ze te kennen.

Het beroerdste van dit alles, van deze lichtzinnige, vervloekte knoeierige prullerige vertaal- en konkelbeweging is: dat weer een kans voorbijgaat, voor niet-te-veel geld aan ordentelijke kinderlectuur te komen.

TH. J. THIJSSSEN.

Prof. D. Huizinga. Uitstapjes in het rijk der natuur. Leesboek voor de volksschool. Met een aanbeveling van Dr. M. Salverda, 15de druk. Met 43 Houtsneefiguren. P. Noordhoof, 1908 Groningen. f0.40.

De eerste druk verscheen in 1871, dus 36 jaar geleden. De schrijver is al lang overleden; de aanbeveler ook (in 1886).

Deze laatste druk heeft een voorrede van den uitgever, die niet geweten schijnt te hebben, dat het boekje in dezen tijd niet meer te gebruiken is. Hij moet het nu maar ondervinden.

Mocht er, behalve de uitgever, nog iemand in ons land zijn, die dezen herdruk verdedigen wil, dan ben ik bereid tot uitvoeriger recensie.

THIJSSSEN.

**S. Abramsz. Omringd door gevaren. Een verhaal uit den tijd der
Noordsche Compagnie. Met teekeningen van W.K. de Bruin.
(Stamperius-bibliotheek. f0.60. geb. f0.80. Heusden, L.J. Veerman).**

Een boekje van S. ABRAMSZ, den blijden Meizanger, door mij bezongen in een vroeger nummer. En het boekje is al net als de

liedjes - onecht. 'De feiten, hier medegedeeld, hebben ongeveer alle een historischen grondslag' beweert de schrijver. Wel, des te treuriger - dat iemand van historische feiten zóó'n droeve collectie leugens weet te maken!

De bedoeling van den schrijver is geweest, om 'bij onze Hollandsche jongens en meisjes' wat belangstelling te wekken voor de walvischvangst in de zeventiende eeuw. Daartoe heeft-ie 'een verhaal' willen schrijven - en dat verhaal zeker een beetje smakelijk willen 'inkleeden.' Hoofdstuk I heet dan ook: 'Aan boord bij de Kapers.'

De Vier Gebroeders, 'een koopvaarder, die op weg was naar de kust van Guinea en na een voorspoedige reis de straat van Gibraltar was gepasseerd,' wordt door een Duinkerker aangevallen. Ziehier de 'beschrijving' van het gevecht:

Plotseling klonken er kanonschoten en vloog een deel der verschansing van den Hollandschen koopvaarder in stukken.

Onmiddellijk gaf de schipper bevel, den aanval te beantwoorden en zoo ontstond binnen weinige oogenblikken een heet gevecht.

De jonge GERRIT KLAASZ stond verbijsterd het vreeselijk schouwspel aan te staren *en* keek met ontzetting toe.

't Was den eersten keer, dat hij een dergelijk samentreffen bijwoonde en hij had alle zelfbeheersching noodig, om staande te blijven te midden van het oorverdoovend tumult, dat hem aan alle kanten omringde.

Plotseling zag hij den schipper achterover storten, door een kanonskogel in de borst getroffen.

GERRIT snelde toe en knielde bij den ongelukkige, wien onmiddellijk reeds het bewustzijn had begeven.

Na eenige oogenblikken echter opende hij de oogen en fluisterde:

'De vlag'

GERRIT ging heen, om er een te halen, maar toen hij met de vlag was teruggekeerd, was de schipper al gestorven.

De bootsman nam GERRIT toen de vlag uit de handen en spreidde ze eerbiedig over den doode heen.

'Dát was de bedoeling van onzen schipper!' zei hij zacht maar op hetzelfde oogenblik werd ook hij getroffen en stortte achterover in zee.

De Hollanders vochten dapper, maar de Duinkerkers bleken de sterksten.

De eene Hollander na den anderen stortte getroffen neer en er bleef ten slotte slechts een handjevol volks over.

Maar de weinigen, die overbleven, gaven den moed niet verloren.

‘Vechten, jongens, vechten!’ riep de stuurman, die na den dood van den schipper het bevel op zich had genomen. ‘Vechten tot we niet meer kunnen!’

En wél vochten de arme mannen - want ze wisten, welk lot hen wachtte, zoo ze den Duinkerkers levend in handen vielen.

Nu moet de lezer me eens vertellen: *ziet* hij wat er aan boord van dat schip gebeurt? Het is een ‘heet gevecht’; de aanval ‘wordt beantwoord’; telkens wordt er een Hollander ‘getroffen’; de Hollanders ‘*vechten* dapper,’ ‘geven den moed niet verloren,’ en de stuurman zegt: ‘vechten tot we niet meer kunnen.’ En zoo voort. Maar wat *doen* nu eigenlijk die Hollanders; *hoe doèn* ze dat vechten? Schieten ze met kanonnen, met geweren, wat doen ze? De schrijver gebruikt maar de algemeene term ‘vechten’; zoo kan een koekebakker ook meesterlijk *een storm* beschrijven:

‘Het stormde. Geweldig gierde de storm; de wind was heviger dan ooit, en woedde uit alle macht.’

Er is dan ook veel kans, dat de lezer in de verbeelding is, dat de kapers al op het dek van den koopvaarder zijn, en ietwat vreemd opkijkt bij 't verder lezen:

‘Eindelijk waren dezen zóó dicht genaderd, dat ze de enterhaken konden gebruiken en weldra bevonden de kapers zich op het dek van ‘de vier Gebroeders.’

De Hollanders verdedigden zich als leeuwen - maar binnen weinige minuten waren ze tot den laatsten man toe afgemaakt.

Neen - niet tot den laatsten man!

Op 't oogenblik namelijk, dat GERRIT zich door een der zeeroovers voelde aangrijpen, ontving deze van een frisch gespierd en streng uitziend man een stoot, die hem met den jongen op het dek deed tuimelen.

‘Spaar dien knaap!’ zei hij in 't Fransch.

't Was de kapitein van 't rooverschip.

De jongen wordt eerst opgesloten in 't kaperschip; later wordt-ie voor den kapitein gebracht; maar hij verstaat geen Fransch, en de kapitein geen Hollandsch; daarom wordt de kok geroepen, die voor tolk speelt. De kok stelt allerlei vragen.

‘Eindelijk liet de kapitein den jongen, dien hij voortdurend met de grootste aandacht beschouwde, vragen, of hij zijn kajuitwachter wenschte te worden.

‘Neen!’ zei GERRIT kortaf.

De kapitein werd rood van woede.

‘Wät zeg je, jongen!?’

‘Neen!’ herhaalde GERRIT.

‘Wat wou je dan?’

‘Ik had met mijn makkers willen sterven!’

‘Dat kan nog gebeuren,’ sprak de kapitein.

‘Dan wou ik u vragen, wat haast te maken...’

De kapitein keek den jongen *met verbaasde woede* aan. Toen ontbood hij twee matrozen, wien hij *een fluisterend bevel* gaf.

Is dit niet een onhandige manier, om zoo'n gesprek weer te geven? Geen mensch ter wereld stelt zich hierbij een tolk voor: we krijgen volkomen den indruk van een regelrechte tweespraak. (Terloops zal de lezer wel even gezien hebben, welke taalkunstjes ik cursiveerde).

Er komt nog 'n paar maal zoo'n gesprek. GERRIT wordt opgesloten, en moet later wéér voor den kapitein komen.

‘Wel?’ liet deze vragen.

Zie, als er geen tolk was geweest, dàn had de kapitein misschien zoo iets gezegd. Nu zal hij gezegd hebben: ‘Vraag 'em, of 'ie al veranderd is,’ of zoo iets. Het gesprek, zooals 't nu weer volgt, is dan ook weer *'n mal bedenksel*.

Maar GERRIT haalde de schouders op en deed, of hij den man niet begreep.

‘Heb je nog eens over mijn vraag nagedacht?’

‘Ja kapitein!’

‘En...’

Stel je dat voor, per tolk: ‘En?....’

‘Kapitein, ik ben een Hollandsche jongen! *Neen* heb ik gezegd en *neen* blijft het!’

‘Wou je dan gehangen worden?’

‘Ik wensch niet anders, dan ergens aan land te worden gezet, vanwaar ik naar Holland kan terugkeeren. Wil u dat niet toestaan, dan kunt u met mij doen, wat u verkiest!’

De kapitein ‘balde de vuisten en knarste op de tanden.’

‘Maar op hetzelfde oogenblik gaf hij den kok bevel, den jongen een maaltijd voor te zetten, *dien deze zich uitmuntend liet smaken*.’

Het gecursiveerde bijzinnetje is zoo iets als geconcentreerde handelscorrespondentie; in een zin die begint met: 'op hetzelfde oogenblik' doet het idioot. -

Nu wordt GERRIT aan z'n lot overgelaten; niemand mag tegen hem spreken, en deze ellende duurt 'ongeveer een week.' Dan volgt het derde gesprek.

GERRIT begaf zich naar beneden en vond er den kapitein op hem wachten.
 Door tusschenkomst van den kok vroeg hij (wie? TH.) den knaap weer, of hij nog aldoor bij zijn besluit bleef.
 'Ja, kapitein!' zei Gerrit eenvoudig, maar beslist.
 'Is dat je onherroepelijk besluit?'
 'Ja kapitein!'
 'Je onherroepelijk besluit?'
 'Ja, kapitein!'
 LE TERRIBLE balde de vuisten en sprong op.
 'Maar jongen, ben je dol? Begrijp je dan niet, dat ik geen leegloopers aan boord den kost kan geven?'
 Verontwaardigd keek de jongen op.
 'Leegloopers!?!....'

Stel je dat voor, *met den vertalenden kok er bij!*

'En dat je hier te werken hebt!....'
 'Kapitein,' antwoordde de knaap fier, ik heb u al gezegd, dat ik liever met mijn makkers gestorven was. *Ik heb u niet om den kost gevraagd!*

En zoo gaat het dan verder. Eigenlijk kon ik nu wel uitscheiden. Het boek is al veroordeeld door dit begin: de heer ABRAMSZ kan niet schrijven. Want de fout in deze gesprekken is niet, dat de schrijver vergéét, den kok te bij te halen. Neen, da's juist zoo fataal; elken keer *vermeldt hij met nadruk* de aanwezigheid van den kok. En dan verbeeldt hij zich dat deze vermelding *voldoende is*, en schrijft de onmogelijkste zinnetjes, en trekt zich van den kok niets meer aan.

Hoe geeft eindelijk de jongen toe? Wel, ze ontmoeten een walvischvaarder, en GERRIT bedenkt met schrik, dat zijn vader daar aan boord kan zijn. Per kok-tolk gaat het nu zoo:

‘Kapitein!’ riep GERRIT KLAASZ eensklaps uit en hij viel voor hem op de knieën. ‘Spaar het schip.... mijn vader kon er op zijn!’

‘Je vader?’

‘Ja kapitein.... Mijn vader is matroos op een walvischschip!.... Spaar het, kapitein, spaar het!....’

LE TERRIBLE dacht een oogenblik na, terwijl de jongen nog steeds voor hem lag neergekniel.

Toen richtte hij hem op (!) en keek hem met zijn lichtblauwe oogen ernstig aan.

‘Jongen,’ zei hij, ‘jij hebt zelf het lot van je vader in handen.’

GERRIT begreep onmiddellijk, wat de kapitein bedoelde.

‘Kapitein!’ riep hij ontzet.

‘Je zult spoedig moeten besluiten,’ zei de kapitein, ‘Mij dienen, of moeten bijwonen, hoe we den walvischvaarder in den grond schieten...’

‘Neen, neen!’ gilte de knaap, ‘dàt niet, dàt niet!....’

‘Dus?....’

‘U dienen, kapitein!’

Onmiddellijk gaf LE TERRIBLE een bevel, waarop het schip plotseling van koers veranderde en men den walvischvaarder spoedig uit het oog verloren had.

Men zal mij toegeven, dat dit *vervuilde romantiek* is.

Na een tijd wordt GERRIT ziek, en nu komt de oplossing van het raadsel, waarom LE TERRIBLE zoo gek op den jongen was.

‘Treffend was het, in die dagen het doen en laten van den zeeschuimer gade te slaan. Onder allerlei voorwendsels bezocht hij telkens en telkens weer de plaats, waar GERRIT bijna voortdurend in ijle koorts nederlag, en het was hem aan te zien, hoe hij gebukt ging onder den angst, zijn jeugdigen bediende te moeten verliezen.

't Was een donkere, stormachtige nacht.

Volgens recept natuurlijk.

Spookachtig blonken de vuren van het rooverschip in de duisternis.

't Zal wel een stoomschip geleden hebben! En wat 'n visie, dit voorbijgaande schip in den duisternen nacht....

Eentonig klonk de stap van den wachthebbenden matroos op het dek.

Wat moet die kerel dan hard gestampt hebben, in zoo'n stormachtigen nacht. Misschien ook vergat de storm dien nacht het verplichte bulderen?

Voor het leger van den zieken knaap zat een man

Wie zou dàt nou zijn? Toch niet de kapitein?

een man, met de smart op het gelaat bij 't licht eener kaars

waarschijnlijk één van de 'vuren' -

te staren naar de trekken van den lijder.

't Was LE TERRIBLE, die reeds vele nachten achtereen, zonder dat iemand het wist of vermoedde, de wacht had gehouden bij den zieke.

Dus tòch LE TERRIBLE!

GERRIT herstelt, en nu vertelt de zeeroover van een zoon, dien hij verloren heeft - en daar leek GERRIT zoo òp. En daarom hield de kapitein nou zooveel van GERRIT....

Drie jaren verlopen. Dan verliest de zeeroover 't in een gevecht tegen een Hollander - GERRIT weet daar aan boord te komen, en komt behouden in 't vaderland terug. En het schip, dat hem opnam, dat is de 'Prins Maurits,' en de kapitein is MAARTEN TROMP. Is dat nou niet echt geschiedenis?

Alles met elkaar zeventien bladzijden. En de walvischvangst? Geduld lezer, dat kòmt....

Hoofdstuk II heet 'Gelukkige uren.'

'Een gure, stormachtige avond in het jaar 1633.'

Ja juist. Weer stormachtig.

'Over den ongelijken en modderigen weg, die van Hoogwoud naar Hoorn voert, stapt met stevigen pas een breedgeschouderd jonkman voort.'

Ah zoo. Een jonkman. Een breedgeschouderd jonkman. Stevigen pas. In orde, hoor; zoo hóórt een hoofdstuk te beginnen. Hoogstwaarschijnlijk zullen we nu den breedgeschouderden jonkman een eindweegs vergezellen, misschien zelfs in gedachten een gesprek met hem aanknoopen? -

Als een zwarte massa ligt de stad voor hem. Toch trekt ze hem aan met onweerstaanbare kracht.

Ach ja; eenheid in tegendeelen, volgens HEGEL. Ondanks al z'n breedgeschouderdheid zou de jonkman wel voor die griezelige zwarte massa 'teruggedeinsd' zijn; maar daar komt me die onweerstaanbare kracht, waarmee juist de allerzwartste massa's op jongelingen kunnen werken soms.

't Is de stad, die hij drie jaar geleden verliet, om naar verre landen te gaan; de stad waar zijn ouders en zuster wonen....
 Zoo hoopt hij althans.... maar 't zou ook anders kunnen zijn.
 Drie jaar is een lange tijd, waarin veel kan veranderen!
 Zijn vader was walvischvanger voor de Noordsche Compagnie - een gevaarlijk beroep! Zijn moeder was zwak en ziekelijk en had reeds meer dan eens op den rand van het graf gestaan.

Nog erger dan *aan* den rand *des graf's* dus. Ach!

De jonge man huivert een oogenblik; dan werpt hij de sombere gedachten van zich af en stapt voort over den duisteren weg.
 Een poos later wordt hij door een paard, dat voor een sjees gespannen is, ingehaald.

Hoe nauwgezet schrijft deze auteur toch. Ingehaald, niet door een sjees - hoe kan nou een sjees uit z'n eigen rijden! - Neen, ingehaald door een páárd; en dat paard liep vóór een sjees; eerst passeerde het paard den jonkman; tóen pas de sjees. 'Een paard, dat voor een sjees liep' zou óók fout geweest zijn; dan kon het wel toevallig vóór de sjees loopen, maar los er van. Daarom staat er: 'voor een sjees *gespannen*.'

In de sjees zit een boer, en de breedgeschouderde mag, na een praatje, meerijden naar Hoorn. Ze komen voor de poort.

De boer springt uit de sjees en klopt.
 Een luikje wordt geopend.
 'Wie daar?' klinkt de stem van den poortwachter.
 'Boer THIJSSSEN van *Nooit Gedacht*'...

Dat is natuurlijk een stréék van S. ABRAMSZ. Om dien boer naar *mij* te noemen. Een soort van wraak, een kinderachtige wraak... De lezer begrijpt, dat mij nù alle lust ontgaat, nog langer ABRAMSZ, den verteller, op den voet te volgen, zooals ik tot hiertoe deed Jammer, nietwaar.

Het was leuk tot nu toe; en als ABRAMSZ dien boer nou niet naar mij had genoemd - ik kan er nog niet over uit, de h achter de t, de lange ij met puntjes, de twee s-en, zelfs de *n* op 't eind - dan was ik doorgegaan met opbouwen. Maar nu voor mijn part denkt de lezer dat de breedgeschouderde jonkman den volgenden ochtend stomdronken uit 'n geut gehaald is ... ik zal hem niet wijzer maken.

Boven het derde hoofdstuk staat: 'Eenige noodzakelijke mededeelingen'; het begint dan ook aldus (bl. 26).

'Eer we ons verhaal voortzetten, dienen we, tot recht verstand van hetgeen volgen zal, eenige mededeelingen te doen aangaande de walvischvangst in den tijd, waarin we ons in gedachten hebben verplaatst.'

En dan volgt een saai hoofdstukje, dat iedere jongen overslaat, om te beginnen aan bladz. 30.

Dat de schrijver dit hoofdstukje noodig had, bewijst afdoende, dat-ie eigenlijk onmachtig was, het boek te schrijven.

Op bladzijde 30 dan begint het verhaal; wat voorafgegaan is, is niet anders dan wat schunnig bedenksel in een onnatuurlijk taaltje verteld, en heeft met het boek niets te maken. Is het dus wonder, dat wij het verhaal zelf met wantrouwig oog aankijken?

Welnu, dan valt het mee; er is waarachtig wat in te lezen voor een jongen. In hoofdstuk IV wordt verteld, hoe de walvischvaarder, waar GERRIT op vaart, schipbreuk lijdt; wat 'n ellende de zeelui op het wrak hebben; hoe ze eindelijk toch behouden Smeerenburg bereiken. Hoofdstuk V beschrijft een Zondag in Smeerenburg; Gerrit neemt met z'n vader 'n kijkje, en de vader vertelt en legt uit. In het volgende hoofdstuk wordt de jacht beschreven op walvisschen, robben, walrussen enz. Hoofdstuk VII 'dat van scheiding spreekt,' vertelt van de voorbereiding voor de overwintering van zeven mannen, waaronder Gerrit. Hoofdstuk VIII (\pm 11 bladzijden) doet verslag van de overwintering. Hoofdstuk IX is in hoofdzaak een uittreksel van het journaal,

dat een volgende overwintering beschrijft, toen alle zeven de mannen, waaronder GERRITS vader, stierven. Totaal: 70 bladzijden.

Ik zeg: er is wat in te lezen voor 'n jongen. Maar gòed werk is het lang niet. De taal is deftig, vol rederijkerij en versleten beelden; de lezer, die notitie heeft genomen van de citaten uit de vorige hoofdstukken, zal zich wel kunnen voorstellen, hoe leuk ook hier weer alles op stelten loopt, met 'n hoogen hoed op.

Als bijvoorbeeld de Zondag om is - *er is niets bijzonders gebeurd*, dan schrijft S. ABRAMSZ:

Smeerenburg scheen weer uitgestorven *en het sneeuwkleed dat de Hollandsche kolonie bedekte, leek haar lijkwade te zijn*.

De gewoonste zeelui speechen in keurig S-ABRAMSZ-negentiende-eeuwsch, en zijn van een allerbeminnelijkste overgevoeligheid.

Maar als het boekje enkel maar uit deze zeventig bladzijden bestaan had - dan zou ik er welwillend over hebben gezwegen.

Het *verhaal* is nu uit; maar het boek niet. Hoofdstuk X, dat 'Vervallen grootheid' heet, en twee en een halve bladzij lang is, verhaalt hoe GERRIT KLAASZ twintig jaar later als commandeur van een walvischvaarder op het verlaten Spitsbergen komt en weent op zijns vaders graf.

'Herkent ge hem?' vraagt de schrijver gemoedelijk.

En zie, dat typeert toch eigenlijk weer zoo dezen auteur. Misschien lezen de menschen daar over heen; maar wie er even over nadenkt, moèt toch in een lach schieten. Daar heeft me deze schrijver nooit de minste poging gedaan, om te maken dat we ons dien GERRIT voorstellen; en dàn dat magnifieke: 'Herkent ge hem?'

Hoofdstuk XI vertelt in 2 1/2 bl. hoe het zeven overwinteraars op Jan Mayeneiland ging; is overgeschreven uit het boek van MULLER (Gesch. der Noordsche Compagnie).

Hoofdstuk XII heet 'Besluit'; het eerste stuk is het verslag van een bezoek door de *Willem Barends* in 1878 aan Spitsbergen gebracht, geschreven door KOOLEMANS BEYNEN; het tweede stuk in het verslag

van 't bezoek van de *Friesland*, overgenomen uit het *Handelsblad*.

En het boek eindigt aldus:

‘Tot zoover het verslag.

Goed is hel ons te weten, dat geen schennende handen, geen wild gedierte, geen woeste stormen meer de rust zullen storen van de mannen, wier stoffelijk omhulsel eeuwen geleden aan de Spitsbergschen bodem werd toevertrouwd.

Eere onze Koningin, eere de Nederlandsche regeering, die hun een graf bereidden, waarin zij gezamenlijk mogen sluimeren onder de reine sneeuw, neergedaald van den Spitsbergschen hemel.

EINDE.

Om te resumeeren:

De heer S. ABRAMSZ heeft uit een stuk of wat werken en werkjes brokken overgenomen of naverteld, en daar een verhaaltje van gemaakt. En dat verhaaltje uitgebreid met wat romantisch eigen bedenksel.

Het geheel heeft hij geschreven in onechte taal.

Het is klein, verbazend *klein* werk geweest.

Ellendig is nu weer de legende, die over dit suffe-rederijkersboekje kan ontstaan: van een schrijver ABRAMSZ die zoo met z'n ziel het bedrijf onzer kloeke Hollandsche zeelui in het hooge Noorden heeft meegemaakt, en daarvan getuigt in een frisch werkje..... JAN LIGTHART is één van de bewonderaars; protesteert alleen tegen de uitdrukking (over 'n stervende walvisch): ‘Hij blaast Oranje!’ En dan komt ABRAMSZ zich even verdedigen: hij had toch vlak erop laten volgen: ‘Dat was vreeselijk, om te zien.’

Ik blijf volhouden: een kinderschrijver moet *schrijven* kunnen. Dat wat S. ABRAMSZ doet, is geen schrijven. 't Is zoo iets als noga maken of balletjes bakken.

Iets ontzettend eerzaams misschien. Maar geen schrijven.

Amsterdam.

TH. J. THIJSEN.

De Kinderlectuur en de W.=B.

M'n recensie in ons nummer van Februari j.l. heeft den heer L. SIMONS, leider van de Wereld-Bibliotheek, 'gebracht' tot een soort verweer. Het is te vinden in 't Correspondentieblad no. 14 van de W.-B., en luidt aldus:

Boeken voor Jongeren.

Die verrukkelijke specialiteiten!

Die zitten elkander altijd in 't haar. En wat de een zwart noemt, heet de ander rood!

Misschien wel omdat specialiteit-zijn kleurenblind maakt!

Ik wou dat iemand me eens zeggen kon, hoe men specialiteit wordt in '*Kinderlectuur*'?

Ben je dat door je akte L.O.? - Of door kinderboeken te schrijven en er over te schrijven? - Of doordat je jezelf tot redacteur maakt van een tijdschrift? Of is er eenig andere qualificatie?

Ik weet 't niet.

Alleen doe ik de ervaring op dat wat de heer J.W. GERHARD goedkeurt en zelf doet, door anderen weer finaal wordt afgekeurd, speciaal door de heer THIJSEN en BOL, als redacteurs van 'n blad '*De Nieuwe School*', welke heeren er ook alweer heel boos-in-de-bol over worden, dat mevr. VAN RICHTUM in ons Correspondentieblad 't weer voor de sprookjes heeft opgenomen, en die trouwens vinden, dat niet één onzer boeken voor de schoolbibliotheek deugen.

Nu is dat laatste niet juist onze maatstaf geweest. We hebben geen *Jeugd*-bibliotheek maar een Afdeling: '*Boeken voor Jongeren*' gesticht; en duidelijk aangegeven dat bijv. MARY MANN'S '*Er was eens 'n Prins*' lectuur was voor meisjes van 12-18 jaar, terwijl we bovendien het tweede deel van GRIMM gewoon in onze Bibliotheek hebben opgenomen, zoodat de heer THIJSEN heelemaal er niets voor de oude of de nieuwe *school* over had behoeven te schrijven!

Op de krachtmanier, die van dit tijdschriftje de bizondere specialiteit schijnt te zijn (zou, - ik weet 't niet! - de nieuwe school heelemaal niet meer aan eenige 'beschaafdheid' behoefte hebben?) uit de heer THIJSEN dan ten slotte zijn spijt, dat onze bibliotheek niet brengt wat hij gehoopt had.

Mijn antwoord is:

Ik zal heel graag later de lectuur voor jongeren weer eens ter hand nemen; maar dan moeten eerst de specialiteiten het eens worden wat dan wel goede lectuur voor kinderen is:

Zoodra dus onze verschillende, ik zal nu maar zeggen neutrale,

opvoedingsspecialiteiten in ons landje, redacteuren van bladen, rubriekenbeheersters en beheerders, zij die het zijn en zij die het hopen te worden, broederlijk en zusterlijk bijeen zijn geweest, en eenstemmig hebben vastgelegd aan welken vorm de lectuur voor jongeren van allerlei leeftijd te voldoen heeft, en boeken daarvoor hebben aangewezen; zoodra dit dus paedagogisch en onpaedagogisch vaststaat, wil ik wel weer beginnen.

Ik wil geen verantwoordelijkheid er voor loopen, dat de heeren THIJSSSEN, BOL, en GERHARD, die me alle drie wat volbloedig lijken, door mijn keus nog eens misschien aan een beroerte zouden blootgesteld worden!

Maar inmiddels moeten we toch even opkomen tegen 't geen die *Nieuwe School* speciaal over de vertaling en keus van de door de GEBR. GRIMM verzamelde sprookjes geschreven heeft.

Hoewel de vertaalster, naar we weten, de heeren omtrent haar opvatting had ingelicht, gaan zij toch voort ermee, om, zonder nota te nemen of melding te maken van 't geen die vertaalster hun schreef, een 'schoolmeesterachtig' lijstje van fouten voor den dag te halen; hoewel men had mogen verwachten dat voorstanders van een nieuwe school, waarin *levende taal* zou heerschen, juist haar werk in die richting zouden toonen te waardeeren.

Maar ik laat haar zelf spreken:

'De sprookjes, die de GEBR. GRIMM zich zooveel mogelijk door het volk zelf lieten vertellen, zijn in een levendigen verhaaltrant gesteld en zouden door streng grammaticale vertaling hun natuurlijkheid en levendigheid verliezen. Om die reden heb ik ook degenen, die in dialect geschreven zijn, met vrij wat meer ongrammaticale losheid behandeld dan de anderen, dit leek mij de eenige mogelijkheid om het origineel nabij te blijven. Ik heb mij bij het vertalen voorgesteld, dat ik de sprookjes zelf vertelde, om op die manier in den toon te blijven. Hierbij een niet ontoepasselijke aanhaling uit de voorrede zelve van de GEBR. GRIMM die de sprookjes '*Kinder- und Hausmärchen*' noemen.

'Wij staan hier voor een geval, waarbij beschaving, fijnheid en taalkunst te schande worden; en men voelt, dat een gezuiverde schrijftaal, hoe snijdig zij overigens zijn mag, wel lichter en doorzichtiger maar ook smakeloozer is, en zich niet zoo vast aan den kern sluit.'

En dit citaat over de 'Unanständigkeit' met betrekking tot de geschiktheid als kinderlectuur:

'Wij hopen dat de verzameling ook een opvoedingsboek zijn zal. Daartoe zochten wij niet die reinheid, die men verkrijgt door het angstig vermijden van wat betrekking heeft op zekere toestanden en

verhoudingen. Wij zochten de reinheid in de eenvoudige vertelling, waarbij zich niets verkeers op den achtergrond verschuilen kon. Zijn er toch ouders, die aan sommige uitdrukkingen aanstoot nemen of er door in verlegenheid worden gebracht, zoodat zij hun kinderen het boek niet in handen durven geven, dan kunnen zij zelve kiezen. Maar bij een gezonden toestand is het zeker onnoodig.'

Beide citaten zijn zéér verkort; het zou beter zijn ze geheel te vertalen. Maar wat lang; doe er mee wat je wilt.

Ik geloof niet dat 't noodig is ze in 't geheel te geven. De bedoeling van de verzamelaars is duidelijk genoeg.

L.S.

Ongetwijfeld heeft de heer SIMONS dit verweer geschreven voor *die* lezers van z'n Correspondentie-blad, welke óók lezers van De Nieuwe School zijn; immers, als-ie bedoeld had zich te verdedigen óók in de oogen van hen, die mijn recensie niet lazen, men zou zijn manier van doen - geen *woord* van mijn stuk overnemen, en alles aanduiden met zéér subjectieve omschrijvingen - moeilijk anders kunnen kwalificeeren dan oneerlijk.

En 't schijnt mij toe, dat de heer SIMONS in ieder geval zichzelf meer waardig was gebleven, als hij eerst mijn stuk had afgedrukt, en dan zijn antwoord. Al had-ie alléén-maar mijn schoolmeesterachtig lijstje van fouten overgenomen.

Nog in een ander opzicht moet de heer SIMONS, bij nader inzien tenminste, vinden dat-ie niet erg aan z'n reputatie gehecht heeft: hoe leelijk-muf toch is zijn tirade-tje over de beschaafdheid. De heer SIMONS weet van bewegingen en strijd; en hij weet óók, hoe het klagen over 'gebrek aan toon', 'over ruwheid' een der voornaamste verweermiddelen van alle conservatisme is geweest; en mij heeft het vreemd aangedaan, *hem* met zekere graagte naar dat belachelijke wapen te zien grijpen.

D'r is ook een zekere moppigheid in de verdediging des heeren SIMONS. Het zou weinig moeite kosten, die moppigheid te beantwoorden met contra-moppigheid, en aldus te beginnen:

‘Ik wou, dat iemand me eens zeggen kon, hoe men “letterkundige” wordt. Door veel vrijen tijd te hebben? Door nooit een boek te schrijven, of door overal over te schrijven? Door zichzelf op te werpen als...’

Maar daar ook deze moppigheid wel een voorbijgaand iets aan den heer SIMONS zal zijn, wil ik er liever over zwijgen.

Iets erg *raadselachtigs* is er óók in het verweerstuk van den heer SIMONS. Hij schijnt met J.W. GERHARD iets gehad te hebben, iets onaangenaams; en dat *bekend* te veronderstellen...

Heel deze onrustige houding van den heer SIMONS bewijst, dat-ie zèlf voelt, ongelijk te hebben met z'n anti-kritiek.

Laat ons echter de feiten nagaan:

In 1906 heb ik het optreden van J.W. GERHARD gecritiseerd, naar aanleiding van z'n vertalen, ook voor de W.-B., en van z'n brochure over Kinderlectuur. Die brochure was een nummer uit de serie ‘Volkskrachtstudies’, door den heer SIMONS geredigeerd. Ik heb toen noch van den heer GERHARD, noch van den heer SIMONS, iets vernomen. Wel schijnen die twee heeren met elkaar oneenigheid gekregen te hebben.

Nu, in 1908, critiseeren BOL en ik Sprookjes, door Mej. VAN VLOTEN voor de W.-B. vertaald. Ik constateer, dat tot nog toe die Kinderlectuur van de W.-B. slecht was.

En nù komt de heer SIMONS uit z'n tent, maakt wat verlegen grapjes, en legt dan de ernstige *verklaring* af, *dat-ie vooreerst met die boeken voor jongeren niet meer begint*.

Ik zou zeggen, dat deze verklaring een héél aardig succes voor De Nieuwe School is!

In plaats van 't nu bij die verklaring te laten, probeert de heer SIMONS nog, het werk van Mej. VAN VLOTEN te verdedigen. Daartoe beweert hij, dat wij door de schrijfster waren ingelicht omtrent ‘haar opvatting’, en *zonder daarvan nota te nemen of melding te maken*, ons tweede lijstje van fouten gaven. Nu hebben wij, in

een noot (de kritiek was al geschreven, toen de brief van Mej. v. VL. kwam) aan de schrijfster gevraagd, of zij haar verdediging wou geplaatst hebben, of aanvullen met betrekking tot onze tweede kritiek. Daarop heeft de schrijfster *niet* geantwoord. Nu zou men allicht, na de woorden van den heer SIMONS, héél wat van dien brief denken; daarom drukken wij 'm maar af; dan kunnen de lezers zien, dat dit leuke antwoord voor ons geen aanleiding kòn zijn, Mej. VANVLOTEN verder ongestoord kinderlectuur te laten leveren:

BUSSUM 22, 1, 1908.

Geachte Heer,

Ik bleef nog steeds in gebreke u te schrijven over uw kritiek van mijne vertaling in afl. 12 van 'de Nieuwe School', die u mij zond.

Het spijt mij, dat die vertaling u zoo nonchalant voorkomt, want ik meende juist dat niet te zijn; maar misschien ligt de oorzaak van uwe meening in het groot verschil van schrijfmanier tusschen u en mij; wij zouden het daar nooit over eens worden.

Ook over de appreciatie der sprookjes kunnen zulke verschillende individuën als u en ik niet redetwisten.

Ik wenschte u echter even opheldering te geven over een paar dingen, die u noemt.

- 1e. Het woord *Brunnen*. Dat heeft mij van alles het meeste hoofdbreken gekost; want ik wist heel goed, dat het met *put* vertaald wordt; maar daarom is het nog niet altijd een put. Wij Hollanders, die stroomend water niet op die wijze benutten, kennen dat soort van steenen bak niet, die steeds wordt aangevuld door het in een buis geleid water van een beek. Ik meen, dat de Duitschers zoowel aan dät instrument als aan een put den naam 'Brunnen' geven. Ik heb na lang beraad het met *put* of bron vertaald al naarmate een van die twee dingen scheen bedoeld te zijn.¹⁾
- 2e. Kogel.
De gouden bal van het prinsesje noemde ik met *opzet* 'kogel' omdat het metaal was, ik vind dat een onderscheid met *bal*.
- 3e. Waarom mocht de *IJzeren* HENDRIK niet tegelijk trouw zijn en zoo genoemd worden? het origineel doet dat.
- 4e. *Galmgat* is het juiste woord; ik was blij het door u genoemd te zien; men had mij gezegd: *klankgat*.

Als *pikkel* niet goed is, is dat niet door mijn nonchalance; degen die ik het vroeg en die het weten kon, verzekerde mij dat het goed was.

Over de overige uitdrukkingen, die u hinderen zouden wij het ook

1) Bij Gr. was een *put* bedoeld. Aan dat andere 'instrument' heeft mej. v. VL. *niet* gedacht. Daar komt zij *nu* mee voor den dag, nu zij 't tegengekomen is bij haar vert. van *De rozendokter!*

niet eens worden. Ik verzeker u, dat ze alle goed overdacht zijn en dat ik de uitdrukkingen gebruik, die het best de impressie geven, die ik kreeg. Ik ben helaas geen zeven talen machtig, maar *zeker* is mijn kennis van het hollandsch het grootst.

Met beleefde groeten,
M. VAN VLOTEN.

Waarom heeft Mej. VAN VLOTEN niet een soortgelijk antwoord gegeven op mijn laatste 'Schoolmeesterachtig lijstje' van fouten? Zag zij geen kans, zich er voor de tweede maal met een beleefd *praatje* af te maken?

Nù zijn de rarigheden, die 'k signaleerde, volgens den heer SIMONS 'levende taal'; en de schrijfster heeft geen 'streng grammaticale vertaling' willen leveren; de rarigheid is ... 'ongrammaticale losheid'.

De lezer moet tòch 'es m'n lijstje opzoeken in no. 2 van 1908, om te zien, wat de heer S. 'levende taal' vindt, en wàt Mej. v. VL. verontschuldigen durft als 'ongrammaticale losheid'.

Met evenveel succes had de heer S. mij kunnen verwijten, dat ik 't 'individueele' in Mej. v. v's 'stijl' had miskend; of, dat ik de 'vrijheid van den artiest' niet erkennen wou.

Nietwaar, als toch iemand verkiest te zeggen: 'de dienaar ontdekte den aanslag' als-ie bedoelt, dat de dienaar den aanslag aan het licht bracht, dan is het schoolmeesterlijke vitzucht, om aanmerking te maken...

Zoo heb ik een leerling gehad, en toen die eens schreef: 'Den vrouw is blij,' wou-ie dat verdedigen door te zeggen: 'Ik schrijf *vereenvoudigde spelling*'.

En nu zal de heer SIMONS wèl vinden, dat het een soort schande is, leerlingen te hebben - en dat schoolmeesters tegen hèm te zwijgen hebben - maar èn Mej. VAN VLOTEN èn hij doen me toch erg aan dien leuken schooljongen denken!

Over den inhoud der sprookjes zijn de heer S., Mej. v. VL. en ik het eens; de bedoeling is, *dat de ouders ze vooraf lezen*, en

daarna zelf beslissen. Dat is de raad, die ik óók gaf; tegen dit gedeelte mijner kritiek had de heer S. niet op hoeven komen dus.

Tot slot een raad aan den heer SIMONS. Hij beginne gerust weer 'es aan een 'Afdeeling voor jongeren' in z'n W.-B. Dat hoeft heusch niet te wachten, tot de 'Specialiteiten' zorgen voor een complete receptuur of zoo iets.

Hij beginne maar, doch ... *leze zelf eerst*, wat voor die afdeeling inkomt. Als hij dāt doet, en onverbiddelijk weigert, wat geen goed Hollandsch is, dan zal-ie nooit voor 't droeve geval komen te staan, een kwaje zaak, als GERHARD-en VAN VLOTEN-vertalingen, goed te moeten praten met onnoozele algemeén- en onjuistheden.

En al beweert de heer SIMONS, dat ik boeken uit de W.-B. niet behoef te recenseeren - als de derde verzameling van GRIMM verschijnt, zal ik de vrijheid nemen, die te behandelen als kinderlectuur, vooral als Mevr. v. HICHTUM ze als zoodanig opkamt in 't correspondentieblad van de W.-B.

TH. J. THIJSSSEN.

H. de Raaf en J.G. Zijlstra. De moedertaal, 1e deeltje, 11de druk. Groningen P. Noordhoff.

Uit den tijd. De plaatjes zijn van een soort, waar we tegenwoordig om lachen. 'Door de keus er van hopen we niet gezondigd te hebben tegen den goeden smaak.' De firma NOORDHOFF had deze oue koe wel in de sloot kunnen laten liggen!

B. BAAS. DE TAALVRIEND. 1e en 2e stukje 5de verm. druk. Groningen P. NOORDHOFF.

Serieus wèl; maar antiek en deerniswaardig.